

י"קר ותפארת'

רשימת כתבי היד מאוצרו של

רבי מנחם נחום דב בער פרידמאן מסדיגורה¹

הרה"צ ר' מנחם נחום דב בער (המכונה: ר' נחום בער'ניו) מסדיגורה, נולד בשנת תר"ד לאביו הרה"צ ר' שלום יוסף בכור בניו של הס"ק הרה"צ ר"י מרוז'ין זכר צדיקים לברכה, ונקרא על שם זקניו הגדולים, רמ"נ מטשרנוביל ורד"ב ממזריטש. עם הסתלקות זקנו ואביו בשנה אחת, שנת תרי"א, והוא כבן שבע שנים בלבד, עבר להתגורר בצל אחיו הגדול, הרה"צ ר' יצחק, וכאשר קבע זה את מקומו במדינת סרביה נטל את רנד"ב עמו. בשנת תרי"ח נשא לאשה את בת דודו הרה"צ ר' אברהם יעקב מסדיגורה, ושב לעיר מולדתו, שם תחת אילנו של חותנו שקד על תורתו. עם שקיבל עליו את מרות חמיו הגדול, נאספו סביבו מטובי חסידי אביו זצ"ל, ואף מחסידי חמיו יוצאי מדינת רוסיה מצאו עמו שפה אחת, והוא חלק עמם מחכמתו היתרה והשפיע עליהם מרוחו הגדולה. בשנת תרמ"ג אחר חג השבועות תקפו עליו חוליים שונים, והוא נסע לתור ברופאים. בהגיעו לעיר מלוכה ווין, כרע נפל ביום י"א אלול, והוא במיטב שנותיו בן ל"ט שנה בלבד. על מנת שלא להחריד את שלום חמיו, שהיה גם הוא מוטל על ערש דווי, נכרה קרבו בוויין², ועל מצבתו נכתבו דברים מופלאים אלו:

אבל גדול ליהודים

בכי ומספד לחסידים

1. על רנד"ב וספרייתו, ראו במאמרים המסכמים הבאים: ר"י יודלוב, 'רבי נחום דובער פרידמאן מסאדיגורה וספרייתו', אשה חכמת לב, ירושלים תשע"א, עמ' 135 ואילך; ר"ז דינקלס, 'בית עקר הספרים של הרה"ק רבי נחום בער'ניו זצוק"ל', קובץ מביני עמודי, ביתר תשע"ז, עמ' תיט ואילך. שם ושם הפניות נוספות. 2. 'ר' נחום דוב בער לקח אותו דודו וכבודו הרב הצדיק ברו"ק חו"פ רבי אברהם יעקב זצללה"ה מסאדאגורא לו לחתן, החתן היה מתכבד בחותנו הנשיא בישראל, והחותן בחתנו. זה ר' נחום בער היה עולה תמימה, מקור החסד ומעין הצדקה, מעוז לדל ומחסה לאביון. איש מופת בכל הענינים, איש האשכולות שהכל בו, כהקיר ביר מימי' כן הקרה חכמתו ויראתו הקורמת לחכמתו. לדאבון לבות מכיריו ומוקיריו אשר בכל עת ובכל שעה היו משכימים לפתחו, כמו מר אביו הרה"צ זצ"ל, גם הוא פחו כמים, נחפו להחליף עולם עובר בעולם עומד, ביום ז"ך לירח מנחם אב, אין מנחם לבניו על האב ולאשתו הצדקה אשת חבר כחבר על בעלה בעל בעמיו. שנת ותיק וחסיד וידיד ה' (תרג"ם לפ"ק) הלך האיש הטוב ומטיב לכל לשכב עם אבותיו, וארון אלקים נגנו בעיר הבירה וויען" (אבל כבד, תהלת שני צדיקים יסודי עולם... צדיק וישר ותיק וחסיד ר' נחום דוב בער זצ"ל, טשרנוביץ תרמ"ד).

ספר "לקוטים נחמדים" מספריית רבי מנחם נחום דובער פרידמאן מסדיגורה

פ"נ

הרב הצדיק המפורסם והוא צג בין הדסים
פאר מקדושים נצר אילי תרשישים
חכם ונבון לחש מפליא פלאות ברחש
יועץ משפטים וחקים לכל אשר בו דבוקים
צדקתו כהררי אל וטובו עם ישראל
בוצינא קדישא חסידא ופרישא רב פעלים
מורנו ורבנו ה"ר מנחם נחום דוב
בן הרב הצדיק הקדוש מוהר"ר שלום יוסף זלל"ה
בן הרב הצדיק הקדוש המפורסם מוהר"ר ישראל מרוזין זצוקלה"ה
ת. נ. צ. ב. ה.
נפטר יום ה' כ"ז מנחם אב שנת תרמ"ג לפ"ק

שמו של רנד"ב התפרסם הרבה מעבר לקהל חסידים, וזאת בשל אוסף הספרים וכתבי היד שעלה בידו לקבץ אליו. מחסידיו ומעריציו סירב לקבל מתנת כסף, ואותם שביקשו להנותנו, היו מעניקים לו ספרים וכתבי יד יקרי ערך. בנוסף לכך, נפלו לו מירושות אבותיו הגדולים ספרים רבים, וכך בשנים מועטות עלה בידו להעמיד את אחד האוספים הפרטיים החשובים בימיו. ספרייתו אשר הכילה פריטים רבים ונדירים, שימשה חכמים שונים, כך למשל הגאון הנודע ר' יהודה ליבוש לאנדא בעל יד יהודה מודיע בתחילת ספרו: "ובבואי הנה עיר סאדאגורא, את שאהבה נפשי מצאתי בבית שארי הרה"צ בנן של קדושים מו"ה נחום דוב נ"י אשר לו קובץ ספרים יקרי ערך ממחברים הקדמונים אשר אין כמוהו ליקר ולתפארת...".
רנד"ב שהיה חכם מחוכם ובקי בטיב החיבורים ומדרגתם, היה מחזר אחרי ספרים חשובים בעיניו, ומפזר עבור רכישתם הון רב. לשם העשרת ספרייתו והשלמתה, נהג לפרסם מעת לעת רשימות של ספרים אותם הוא מבקש לרכוש ומפיצם בין הפוקדים את חמיו. חכמתו של רנד"ב הגיעה למקום שספריו מגיעים ויותר, כך למשל כותב עליו בהתפעלות הגאון החוקר רנ"ג רבינוביץ בעל דק"ס לעמיתו: "אומר לך חדוש, כי הרבי מסאדיגארע כתב לי כי אשלח אליו את ספרי דקדוקי סופרים כולם והוא ישלח לי את המחיר, ויש לו עקד ספרים גדול מאוד, ושאל לי כמה שאלות בדבר ספרים ומזה ראיתי שמבין גדול הוא על ספרים...".³ לפי מקור אחד אף שקד על חיבור במתכונת "שם הגדולים" בו תיאר כל ספר מספריו, טיבו ומהותו.⁴

3. ר' ישראל דוידזאן, 'לקט מכתבים מחכמי ישראל לשזח"ה', יד ושם לזכר אברהם זלמן פריידוס, ניו-יורק תר"ץ עמ' ו'. וראה מכתבו של רנ"ג בקובץ ישורון כ"ג עמ' שמ"ט מכתב כ"ד: הרשימה מהספרים של הרב מס"ג שלח אלי הרב העתק והם מרובים במספר, ויש שם הרבה ספרים יקרים במציאות דפוס קראקא לובלין ופראג וכו'.
4. אלון בכות, 'טשרנוביץ תרמ"ג, עמ' ד'.

מחבתו לספריו, היה רנד"ב כורכם בשיראים ובמשיחות נאות, משלימם ומהדרם בכל המצטרף. ספרים שהיו חסרים שער בראשם, הדפיס במיוחד שער והניח בראשם.⁵ דפים שהיו חסרים בגוף הספר, הושלמו בכתיבה נהדרת. על כל ספר מספריו הטביע את חותמתו הכוללת את שמו ודמות אריה באמצעייתה. ומלבד זה, הידר לציין בחותם מיוחד על כל ספר את מקורו: לאותם שקיבל ממעריציו – "מנחת שי", אלה שבאו לו בירושה – "נחלת אבות", ולאותם שרכש בעצמו – "מקנת כספי". דמותו היחודית מתוארת בידיעה קצרה שהופיעה אחר פטירתו, בעיתון היראים שבגליציה, קול מחזיקי הדת.⁶ בין היתר מתאר הכותב גם את אוסף ספריו שיצא שמו בכל מקום:

"כל יודעיו ועידו עליו כי עסק הרבה בתורה ובכל תושיה התגלע, ידיו רב לו בש"ס ופוסקים ויעש חיל ושם כשם הגדולים, מהולל קראוהו רבבות אלפי ישראל בצדקתו ונדבתו והוד פניו כפני בן מלכים ורוזנים, אף הראה עוז ימינו דבר גבורות וחין ערכו בבית עקד הספרים אשר אסף וקבץ זה עשרים שנה, והרבה לפזר על ספרים יקרי ערך עתיקי יומין מבית גנזי מטמונים הון יקר עתק".

לאחר סילוקו הוכרחו יורשיו למכור את ספרייתו. כרבע מן הספרים הנדפסים נרכשו ע"י אוצר הספרים של קהל ווינא, והם תוארו ע"י ר' דובער וואכשטיין בספר מנחת שלמה, ח"א, וינה תרע"ב.⁷ שאר הספרים הועמדו למכירה ע"י סוחרים שונים ונפוצו על פני כל הארץ.

כנזכר לעיל ספרייתו של רנד"ב הכילה גם כתבי יד נדירים. אחדים מהם תוארו ע"י נפתלי בן מנחם בכתה"ע ארשת.⁸ מלבד זה נשתמר תיאור מפורט של כל כתבי היד שהיו בספריה: בגנזי בית הספרים בירושלים מצוי קטלוג שכותרתו **'רשימת כתבי יד של בית עקד הספרים של הרב הצדיק המפורסם ר' נחום דוב פריעדמאן ז"ל מסאדאגורא עומדים למכירה ע"י...'**

הרשימה כוללת שבעים ושבע כתבי יד, כשהם מחולקים למחלקות שונות, והיא כוללת תיאור קצר וממצה לכל כת"י. מלבד זה הוסיף המוכר להציע עשרים וחמשה כתבי יד נוספים המצויים אצלו.

שמו של המוכר לא נתפרש, אך ע"פ צורת הקטלוג והשוואתו לקטלוגים דומים לו, יש לקבוע שהוא מעשה ידי ר' חיים יעקב הלפרין ז"ל, מייסד שכונת זכרון מאיר ומי ששימש בעברו גם כסוחר ספרים. אם ניתנה הרשות לשער, יתכן שכותרת הקטלוג הינו ר' ליפא שוואגר ז"ל, יחיד מומחה בטיבם וערכם של ספרים וכת"י, עמיתו ואיש סודו של ר' ח"י הלפרין במלאכה זו.⁹

5. דוגמאות מאלפות לכך במאמרו של ר"י יודלוב הנז"ל. 6. גליון כ"ג, קראקא תרמ"ג. 7. בקטלוג מפורטים למעלה מתשע מאות ספרים, ולפי האמור שם היה זה כרבע מספרייתו של רנד"ב, הרי שספרייתו הכילה כארבעת אלפים פריטים, מלבד כתבי יד. ראו ר"י יודלוב שם. 8. 'כתבייד מספרייתו של רבי נחום דובער פרידמאן מסאדיגורה', ארשת א', ירושלים תשי"ט עמ' 396. שם תיאר כמה מכתבי היד שנאספו בספריית מוסד הרב קוק. 9. ראו, דברי בנו של רח"י, רנ"י הלפרין, 'אבא זכרנו לברכה', ב"ב חש"ד עמ' 27: "מר שווגר היה אמנם אחד המומחים הגדולים לעתיקות ובעל שם עולמי, אך אבא ז"ל היה בעל החוש המסחרי הנדיר וכו'".

כאמור, אוסף רנד"ב לא נשתמר בשלימותו, וספריו התפזרו והתגלגלו לאוספים ציבוריים ופרטיים, כיון שכך, משנה חשיבות יש לרשימת כתבי יד זו, ממנה ניתן לדלות פרטים רבי ערך על כתבי יד אשר כיום הינם בלתי ידועים. לצד זאת, ניתן להעשיר את הידע שיש בידנו על אותם כתבי היד המצויים עמנו. לפנינו באה הרשימה כולה הכוללת רישום של מאה ושנים כתבי יד, כאשר נעשה נסיון להתחקות אחרי מיקומם של כתבי יד אלו, כיום. כאשר יראה המעיין מאמצינו צלחו גם עשו פרי ועלה בידנו בטוב למצוא את מקומם של רוב כתבי היד המפורטים בזה. ומי יודע החכם יהיה, להוציא גנזי מטמוניות לאור גדול, וברכת הלומדים עליו תבוא.

רשימת כתבי יד

של בית עקד הספרים של הרב הצדיק המפורסם

ר' נחום דוב פרידמאן ז"ל

מסאדאגורא

(ראה מה שכתב באריכות החכם הגדול ד"ר וואכשטיין
בהקדמה לרשימתו "מנחת שלמה" ח"א (וויען 1912)
על אודות המאסף ספרים הה"צ הנ"ל ובית עקד ספריו הגדול)
עומדים למכירה ע"י:

א. כתבי יד על קלף

1. חומש במדבר עם נקודות וטעמים ועם המסורה הגדולה, כתב מרובע עתיק יומין, 32 דפים 16°, קלף מהודר.
2. פירוש ר' אברהם אבן עזרא¹⁰ על ויקרא במדבר דברים, עם שינויים רבים מהנדפס, 116 דפים 16°, קלף, כתיבה ספרדית יפה ונקיה עתיקה מאד מאד.
3. חכמת החשבון (אלגיברא) וכל מיני חשבונות בשפת יודיש-דייטש, עתיק מאד, 135 דפים בתבנית קטן מאד 64° על קלף, כתיבה אשכנזית. (לפ"ד ספר בלשון זרגון על קלף לא נמצא בשום ביבליאטעק).
4. סדר תפילת ערבית¹¹ על קלף ישן נושן (חסר באמצע), כתיבה מרובעת עם נקודות, ישן נושן, כנראה עוד מאלף החמישי, 4 דפים 2°.

10. כיום כ"י ספריית המדינה בברלין Ms. Or. Oct. 2414 (ס' 1963). ראה תיאורו אצל: נ' אלוני וד' ש' לוינגר, רשימת תצלומי כתבי-היד העבריים במכון, א (ירושלים תשי"ז), ברלין-מברוג 46. 11. מלפנים כ"י מוסד הרב קוק (ס' MSS-D 2276).

5. מגילת סתרים...¹² דברים הנבחרים ונבדקים ע"י כמה וכמה אנשים... בעת צרותם... מחובר ע"י אברהם ב"ר יהודה בשנת קצ"ו לפ"ק, פה מתחיל ספר נביאי אמת וקבלה ישנה... קבלתי בסוד ע"י קבלה הקדושה מאבות הראשונים... וקצת מהם קבלתי ובחנתי לעצמי ומצאתי שהמה אמתיים. (סגולות וקבלה מעשית). 4 דפים 4°, קלף, כתיבה אשכנזית עתיקה מאד.

6. סדר תיקון קריאת שמע שעל המטה¹³ משני המאורות הגדולים... ה"ה כמהר"ר משה קורדוריא ז"ל, ומה שהוסיף מדיליה אבני השוהם ואבני המילואים כמוהר"ר יצחק לוריא אשכנזי ז"ל. נכתב בק"ק נ"ש בשנת תפ"ז לפ"ק (עכ"ל) השער המצויר תמונות משה ואהרן ציורים יפים מאד מעשה ידי אמן מופלא). בתוכו מסירת מודעא עם וידויים משונים מכל הנדפסים בנוסחאותיהם. 18 דפים קלף בתבנית 16°, מכורך עור כריכה עתיקה משנה הנ"ל.

7. פירוש רד"ק על תרי עשר¹⁴ כתוב על קלף. בראשו:
בהנו"א אתחיל פירוש תרי עשר לר' דוד קמחי ע"ה.
דברי נביאים, במשל נשואים,
כאשר קרואים, אינם מצואים.
נבון וחכם, יתבוננו בם,
ידעו בסודם, כאשר ברואים.
בהם דברים, ארכו ובהם,
קצרו כבשנים, עשר נשואים.

יש בו הוספות ושינויים רבים מהנדפס, כולם לטובה. גם מובאים בו בהרבה פסוקים התרגום יונתן בשינויים ובשלימות מבהנדפס. הכ"י עתיק יומין מאד כתב רש"י על קלף. 80 דפים 4°. חסר בסופו ומסיים בחבקוק קרוב לסופו.

8. שבלי הלקט¹⁵ לרבינו צדקיה ב"ר אברהם הרופא, ובו שו"ת מגאונים, פסקי דינים והלכות ופירושים על מאמרי חז"ל. שע"ב הלכות, וסי' שב"ע השבליים הטובות. ובסופם חרוזים שבראשיהם שם המחבר צדקיה ועוד חרוזים. ואחר זה הלכות שמחות - נ"ג הלכות - בראשם סימני ההלכות ובסופם: "סליקו להו הלכות שמחות הנחמדים מזהב ומפז רב, והלכותיה חמשים ושלוש, וסימנם ויטע ה' אלקים גן בעדן, נפשי בתוכה תתעדן"

12. כיום כ"י ספריית המדינה בברלין Ms. Or. Qu. 1568 (ס' 1921). ראה תיאורו אצל: נ' אלוני וד' ש' לוינגר, רשימת תצלומי כתבי-היד העבריים במכון, א (ירושלים תשי"ז), ברלין- טיבינגן 32. 13. כ"י מוסד הרב קוק מס' 1213 (ס' 38412). ראה תיאורו אצל נ' בן מנחם, 'תיאורם של עשרים כתבי יד', ארשת ב, עמ' 386 מס' 7. 14. כ"י מוסד הרב קוק מס' 502 (ס' 98112). ראה תיאורו אצל נ' בן מנחם, הנ"ל בהערה קודמת, עמ' 379 מס' 2. 15. כיום כ"י אוניברסיטת טורונטו קנדה Ms. FR 5-012 (ס' 98412), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 258.

(בנדרפס בטעות "תלין"). ואחרי זה הלכות מילה, בראשם חרוזים שבראשיהם חתום "צדיקה חזק ואמץ". אחרי זה "הלכות ציצית לרש"י", "ענין תפלין". חסר בראשו עד אמצע סי' נ"ז הל' שבת ובסופו מאמצע הל' תפלין וז"ל. 191 דפים קלף פאליץ גדול, כל דף ארבעה עמודים. כתב רש"י עתיק כמה מאות שנים. ויש בתוכו שינויים רבים ונוסחאות מדויקות מבהנדרפסים (עיינן שם הגדולים לחיד"א).

9. שריד מפירוש רש"י על התורה פרשת ראה. 3 דפים קלף.

10. "אלו התקנות... בפנקס של החברה קדישא מחמ' קדושים... לשם שמים יום ג' כ"ו כסליו תנ"ח לפ"ק". חתומים יצחק זעליגמן בר' חיים יוסף. "הן אמת כל זה ראה עיני בפנקס דח"ק ובאתי על החתום יצחק (?) יששכר בער אופנהיים, מגיד". דבוקין על קלף שעליו כתובים ספירת העומר משני שבועות האחרונים עם תפילות.

11. מגילה על גויל (האלב-לעדער) עם ציורים יפים, פרחים בצבעים שונים, גם ברכות המגילה על גויל עם זר סביב מפרחים.

12. שש מגילות עתיקות, ועל אחת חתום יצחק כהן פאוויא עם דגל (וואפפערן) שלו.

ב. כתבי יד יחידים בעולם

(ר"ל לא נודעו לרושמי רשימות, אוניקא)

13. אור רב¹⁶. פירוש על הזהר הקדוש ממרן האלקי מורנו ורבינו מאיר פאפרש זלה"ה, אשר כל דבריו הוטבעו על אדני פז מרן האר"י זלה"ה, כשמו כן הוא מאיר עיני חכמים... (לשון השער המצויר). בראש הספר נעתקו הנהגות הרב מו"ה יוסף אב"ד דק"ק דובנא רבתי עם וידויו. - כ' דפים פירוש על הזהר ממהר"ם פאפרש, ואח"ז מתחיל "דף נ"א (מזהר) פירוש מהר"ר יוסף המערכי טבל" עד דף ל'. שם "פירוש מהרח"ו על מאמר רז"ל ע"ד הנסתר". בדף ל"ג ע"ב "סדר של פסח ופי' על סדר ההגדה על דרך פרד"ס". בדף ל"ז "פי' האדרא להחכם הגדול המקובל האלקי אשר למד מפי משרתי עליון". 42 דפים², כתיבה אשכנזית, הכותב "זאב וואלף בלא"א הראש מו"ה יוסף יצ"ו ממשפחת חרלך מק"ק לכוב הבריה".

(ב) פתחי החכמה ממרן מו"ה מאיר פאפרש, קל"ז שערים.

(ג) כללים, כוונות הבריה, הספירות וכהנה. ואח"כ (מעשה מרכבה) חבורי המרכבה.

(ד) הנהגת המרכבה.

כל הקובץ 62 דפים פאליץ, כתיבה אשכנזית יפה מאד, כתיבת ר' זאב וואלף חרלך הנ"ל.

16. כיום באוסף פרטי (לא ידוע), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 252 (ס' MSS-D 2451). על כה"י כולו ראה: מ' בניהו, 'כתבי הקבלה של רמח"ל', עמ' 104-105.

14. דברי קודש¹⁷. הכתבים של הרב מו"ר בנימן זאב הלוי מבאלטי אשר שמע מפי רבו ה"ה (אדמו"ר) מו"ה פינחס זצלה"ה (מקאריץ) אות באות (ע"כ בשער הספר המצויר)¹⁸. כתב רש"י יפה מאד כדפוס מפואר.

15. דברי תורה¹⁹ מהרב הצדיק הקדוש המפורסם מוהר"ר זאב וואלף ז"ל מזבאריש בהרב המגיד הקדוש המפורסם מו"ה יחיאל מיכל זלה"ה (עכ"ל השער המצויר). 15 דפים כתי' רש"י יפה מאד.

16. דרושים²⁰ בס' התורה על ס' בראשית ושמות, ומובאים בו "מהגאון הגדול המפו' דק"ק פראג כמו"ה אברהם ז"ל" (ברודא?) בפ' בראשית, ו"ממורי הגאון ר"מ נר"ו" בפ' ויצא. 45 דפים בתבנית 4°.

17. הזמנות בוך ממדינת אנשבאך וק"ק שוואבאך, מן תשרי תקל"ב עד סיון תקמ"א, מכל משך ימי שבת הרב ר' אהרן (בן ר' משה מבריסק) נכד הש"ך - המחבר ס' מנחת אהרן הגהות על ס' הארוך מש"ך, וס' דרוש על השלום שתרגמו הרמ"ד ללשון אשכנז (ברלין תקכ"ג) - בק"ק שוואבאך בתור רב ממדינת אנשבאך (ומלפנים כיהן פאר בכתר הרבנות דק"ק דעסויא ואח"כ בעיר ברלין), ובקיץ תקמ"א נפטר בעיר שוואבאך (ראה אודותיו לעווענשטיין תולדות ר' נתנאל ווייל צד 71). בו זכרונות רבים לחיי היהודים וקהלות מדינת בייערן. חתום על כל הזמנה "אהרן" בחתימת ידו ממש.

18. הנהגת מהרש"ל²¹ אשר מצאתי בקובץ ישן נושן מן תלמיד מובהק נאמן ביתו של הגאון מהרש"ל זלה"ה (מלשון השער המצויר). ויש בו ענינים חשובים לקורות חייו והשקפתו בדברים מסובכים בשמי חכמת היהדות. התלמיד מביא מנהגים דק"ק בריסק, אובין וקראקא.

19. ספר יצירה עם ביאור נפלא²² מהרב הגדול המקובל האלקי החכם המופלא קש"ת ר' אברהם נעלם זצוקלה"ה, אשר נעתק מאז ע"י הרב הגדול המפורסם כ"ש ר' בנימן דיאש בראנדין בשנת ה' אלפים תצ"ו, וכהיום נעתק מחדש מספר כ"י פה ק"ק לעווי (עכ"ל השער המצויר). 42 דפים 16°, כתי' רש"י יפה מאד ממש כדפוס מפואר.

17. כ"י מוסד הרב קוק מס' 466 (ס' 25845). 18. החכם הגדול ד"ר וואכשטיין בהקדמת רשימתו מנחת שלמה ח"א ע"ד השערים הכתובים בראש ספריו של המאסף עם ציורים שונים חיות עופות וכיוצא. [הערת שוליים ברשימה המקורית]. 19. כיום כ"י אוסף מר ביל גרוס תל-אביב מס' EE.011.020 (ס' MSS-D 2820), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 372. ראה תיאור כה"י אצל נ' בן מנחם, 'כתבי יד מספרייתו של רבי נחום דובער פרידמאן מסאדיגורה', ארשת א', עמ' 404 ואילך מס' 10. 20. כ"י מוסד הרב קוק מס' 794 (ס' 21541). 21. כ"י מוסד הרב קוק מס' 1191 (ס' 87712). ראה תיאורו אצל נ' בן מנחם הנ"ל, עמ' 397 ואילך, מס' 2. 22. כיום באוסף פרטי (לא ידוע), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 1319 (ס' MSS-D 2521).

"דברי תורה מהרב הצדיק... מוהר"ר זאב וואלף ז"ל מזבאריש..." - מס' 15 ברשימה

20. מגילת אנטיוכוס²³. בסופו ליקוטים ע"ד האר"י ז"ל וכהנה.

21. מכתב אל הג"מ יעקב קצינאילנבוגין, שו"ת בענין פדיון הבן מר' יהודה ליבוש ארן באך, יושב בה"מ ועל מדין בברלין. הזמן כ"ח מרחשון תקל"ו.

22. מעשה חושב²⁴. היום ילדתיהו אני הצעיר אברהם נר"ו בן לאדוני אבי הנעלה כמהר"ר מרדכי אזולאי זלה"ה, והוא כולל בקיצור מופלג כוונת מעשה המצות שהאדם מתנהג בהם על סדר היום מן הבוקר עד הערב בכל ששת ימי המעשה ובשבתות וימים טובים, וקבל ע"ד האלקי הקדוש כמוהר"ר יצחק לוריא האשכנזי זצו"ל. נכתב פה סאדאגורא בשנת תרכ"ו. כתי' רש"י יפה, עצם כת"י הה"צ המאסף ספרים הנודע ר' נחום דוב פריעדמאן ז"ל החתום בראשי החרוזים על שיר וידוי הנכתב מעל"ד השער²⁵. 170 דפים בתבנית 4⁴.

23. משוש כל המתאבלים...²⁶ על מגילת איכות, מהעבר מזה ומהעבר מזה המה כתובות, כחרות על הלוחות, והוא פירוש על מגילת קינות, בשני אופנים הראשון הוא בדרך יגון ואנחות (שמו: המתאבלים), אשר בעו"ה פנינו לארץ שטוחות, בלי מצוא רווחות... וארצינו מאין יושב כארצי מליחות. והשני בדרך שובע שמחות, המוכן להמתאבלים עליה על מי מנוחות (שמו: משוש), כ"ב נעריך שם מערכות (עכ"ל המחבר בשער הספר). שם המחבר בראשי חרוזים בשער הספר דוד שלמה וכו', והוא להגאון מו"ה דוד שלמה אייבשיץ מח"ס ערבי נחל וס' לבושי שרד. נתחבר בשנת תקמ"ג, ונעתק ע"י משה שמואל במו"ה יקותיאל מנעמרו. 44 דפים בתבנית 4⁴.

24. סגולת מלכים²⁷. חיבור נפלא, דרושים על התורה, חברו הרב הגדול המפורסם... כמוהר"ר יצחק (בן הרב ר' משה) דונדון, אשר שקל וטרי עם הרב הגדול... כמוהר"ר תם

23. כ"י מוסד הרב קוק מס' 784 (ס' 20707). 24. כ"י מוסד הרב קוק מס' 216 (ס' 18112). 25. להלן נוסח הוידוי והבקשה כפי שנכתב שם בכ"י: מה אני שפל ונבוזה. נבער מדעת ובאפס מזומה. חכמה ובינה ודעת ומדע אין בי. מה אני ומה חיי רמה ותולעה. נח לי שלא נבראתי משנבראתי. חטאתי בשוגג ובמזיד. ועברתי על כמה עונות חמורות. מר לי מר מה אעשה כי אבוא אל שכרי. דבר אין בפי ובלשוני אין מילה. ובמה אוכל למצא כופר וחמלה. במר נפשי אזעק ואשועה אולי אמצא כופר וחנינה. בי אדני סלח לי על פשעי כי מלך רחום וחנן אתה. עונותי מחה ותן לי לב טהור לשוב אליך באמת ובתמים. רחם עלי ועל נפשי כי לא ידח ממך נדח. תומך דלים וסומך לכל הנופלים אתה. רוב פשעי מחה והלבן אותם כשלג וכצמר. למענך עשה ולמען כבוד אבותי הקדושים. ותמחול ותסלח לי על כל חטאי ופשעי במהרה אמן. 26. כיום באוסף פרטי (לא ידוע), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 166 (ס' MSS-D 2510). על כ"י זה ראה: יצחק רפאל, על חסידות וחסידיים, עמ' 235-227. החיבור בשלימותו נדפס מכ"י זה בירושלים שנת תשמ"ט. 27. כיום כ"י הספריה הלאומית Ms. Heb. 4°6898 (ס' 66804). כ"י זה היה בירי החכם ר' אלעזר בהלול בן העיר פאס במאה הי"ז, וכרך צט ע"ב כתב בשולי הרף: "עייין אצלי באורך פי" מאמר זה להרב מהר"י בן עטר נר"ו מדויק היטב בקונטרסים אשר מלוקטים מדברי הרב הנז' חוץ לס' מנחת יהודה, א"ב [=אלעזר בהלול]". המכוון הוא לספר ליקוטים ופירושים מעשה ידי הר"א בהלול הנז', כ"י ניו יורק בהמ"ל Ms. 5478 (ס' 37242), ושם בדף 8 ע"ב העתיק מדברי רבי יהודה בן עטר, וכן העתיק "ענינים

ן' יחייא זלה"ה בשו"ת אהלי תם אשר בספר תמת ישרים... (מלשון השער המצויר). בהקדמתו כותב: "הקדמה, ויהי' לך מפתח להבין אמרי בינה... דע כי לרז"ל סברא הלא כה דברי כאש וכו' מה פטיש וכו' אף ד"ת מתחלקים לכמה וכו', וע"ז אף שתראה הנביא או המדבר ברוה"ק כוונתו בנבואתו לענין בלתי ענין אשר דרשוהו ז"ל, אל תתמה על החפץ, כי רז"ל למעייני הישועה אשר משם הנביאים והמדברים ברוה"ק יינקו משם לומדים כל דרך וכל מוסר ומדה טובה ללמד את העם, כי מקור החכמה ית' זכרו יגלה אל עבדיו הנביאים סודותיו, ואם הנביא תשוטט מחשבתו באשר מיוחד לו לבד, והחכם עדיף מנביא ילמד מדבריו ענין לא שער בו הנביא, לכן תמצא לרז"ל אמרם פי' זה שר העולם אמרו וכמוהו רבים... ולפי שהיתה כוונתי לבאר רוב פסוקי התורה על כוונתם, לכן קראתי לספר הזה סגולת מלכים, יען כי מפני חמדתם ואל סגולת אוצרותיהם הכמוס יחסתיו כפי פשטי הכתובים... ולא אומר לך שאבאר כל דבריהם במדרש בפי' התורה... יען כי משא מלך ושרים עלי בחכמת הרפואה... והאל בוחן כליות ולב יודע כי לא להתפאר עשיתי זאת כי אם לתת לפתאים ערמה לנער דעת ומזימה המדברים לפני העם שילכו נכוחות על אמתות הענינים, לא שייחסו לרז"ל הפך כוונתם, ואני יצחק בן לאדוני הה"ח משה דונדון זלה"ה תמיד איחל עזרו ית'... אמר יצחק החקירה בדבר נמנע ידיעתו יש סכנה ועון פלילי ידרשוהו אלוה ממעל ישת חשך סתרו, מי יאמר אליו למה תעשה כה לעבדיך כי לבם צפנת משכל מידעת מה הי' בימים הראשונים או שיעור ימים אשר מלפנינו, זה השער הוא לה' הוא לבדו ה' יתברך בא בו והיה סגור..."

הספר כולל פירושים ודרושים מתוקים מדבש ונופת צופים בלולים בשמן החקירה על אדני המוסר מיוסדים לא ראיתי כמוהו בכל ספרי המפרשים. בסוף דף קע"ה אחרי פ' פקודי: "תושלב"ע ס' ואלה שמות על יד הצעיר באלפי יצחק ביבי"²⁸. בסוף דברים פ' וזאת הברכה יש דרוש לתשובה ודרוש לחתן ומסיים: "תם ונשלם הספר שבח לאל בורא עולם,

נחמדים מספר סגולת מלכים פרשת תולדות" [23 ע"ב], והוא הספר שלפנינו. כמו כן היה ספר זה לפני החכם רבי שאול סירירי, והזכירו בספר דרשותיו 'דרושי מהרש"ש סירירי': "...וזה המאמר הביאו בעל סגולת מלכים בפ' בא אל פרעה" [ח"א עמ' שיז]; "...עיינן סגולת מלכים פ' עקב" [ח"ב עמ' כח]; "ועיינן בס' עולת תמיד ובס' סגולת מלכים אלו הפ'..." [ח"ב עמ' תקיח]. בנוגע לזהות המחבר רבי יצחק דון דון. הנה חיו ופעלו שני חכמים בשם זה. הקדום יותר הוא רבי יצחק ב"ר משה דון דון, הנזכר בספר דברי יוסף (סמברי, מהדורת אהבת שלום עמ' קכו; רכא) כאחד מגולי ספרד שנתיישבו בטורקיה. הוא שו"ט עם מהר"ר תם בן יחייא בספרו אהלי תם בכמה מקומות, ובאחת התשובות (ס"ו קע"ה) הזכיר במפורש שם אביו משה: 'נאם עבד נרצע יצחק בכ"ר משה דונדון נ"ע'. בתקופת הדור השני למגורשי ספרד חי ופעל בעיר פאס במרוקו חכם בשם זה, חתום על תשובה עם חכמי פאס משנת ש"ג (תקנות חכמי פאס, פריס תשע"ג, עמ' תרלט), וכן בשנת שכ"ח (שו"ת מתנות בארם, תל-אביב תשמ"ג, ס"ו קפא). והנה, מאחר שבהקדמת 'סגולת מלכים' נזכר שם אביו משה, לכאורה ניתן לזהותו עם רבי יצחק מטורקיה שכך היה שם אביו כנ"ל. יצויין השערת החוקר הרב יעקב משה טולידאנו בספר נר המערב (עמ' קי): "...ולא רחוק להיות כי שניהם אחד ומטורקיה בא אולי אח"כ לפאס". והעניין צ"ב. ²⁸ כתב יד אחר שנתחבר או נעתק על ידו הוא פירוש על קהלת, כ"י ניו יורק בהמ"ל מס' 1194 (ס' 24266).

על יד הצעיר באלפי ישראל יצחק ביבי, שנת חמשת אלפים ושלש מאות ושלשה ושישים לבריאת עולם, יום ד' ארבעה לחדש סיון, הש"י יזכנו ברחמי הרכים לכתוב ולקנות ספרים וכו'".

350 דפים פאליץ, כל דף ארבעה עמודים, כל עמוד חמשים שורות, כתי' רש"י דקה מן הדקה יפה מאד ונוח לקרות.

25. ספרי עם פירוש ארוך²⁹ בחריפות ובקיאות, להגאון המפורסם מו"ה דוד משה אברהם טריויש אבד"ק ראהטין המחבר פי' מרכבת המשנה על המכילתא. בראשו הסכמת הגאון ר' חיים כהן רפאפורט מלכוב, ובסופו מפתחות ושיר מאת המחבר. המחבר הזה גאון מפורסם קנה לו שם עולם במלחמתו העזה נגד כת פראנקיסטין, ועוצם גדלו בתורה ניכר מספרו הבהיר מרכבת המשנה הנ"ל. הכת"י הוא עצם כתב המחבר ויחיד בעולם (אוניקום). באמצע מחמת הדיו העזה נשבר מהפנים במקומות אחדים מקצת התיבות, אבל בהפירוש הכל על מקומו. 290 דפים פאליץ, כתיבה אשכנזית יפה מאד.

26. עברונות: ז' שערים שקבע ר' סעדיה גאון; (לוח לעולם ועד) טעם על העיבור; טעם על בהר"ד, ובסופו ציור עתיק; מאזני צדק לשקול בו המולדות ולתקן כל בדק... עתה בשנת שע"ז; לחשוב התקופות; פירוש על לוח הזהב (ויש שם ציור לוח הזהב); פירוש על היד; פירוש על אגודל של היד (ויש שם ציור כעין יד); פירוש על השלחן (עם שלחן מצויר). בדף מ"ח "הנה עתה בשנת שע"ד"; סימני הדחיות עם ציורים; סימנים על קביעת הפרשיות; סימנים על המועדים, ובסופו לוח לחגי הנוצרים "כשתרצה לחשוב חוגות שלהם". בסוף דף צ"ה: "קבלתי מהאלוף מר ינוקא כמוהר"ר וואלף ממדינת מעהרען". בדף ק"א: "קבלתי ממוהר"ר עקיבה מוראנקבורט יצ"ו שמצא בס' קבלה". 90 דפים בתבנית 4°, כתיבה אשכנזית עתיקה משנת שע"ז, יפה מאד עם ציורים רבים בתוכה.

27. א) פועל ה' 30. שמות מובהקים, וסגולות בדוקים, צרופים ומזוקקים, מהאדם הגדול בענקים, בעל מגלות עמוקים... "בשנת תמ"ז לפ"ק אשר נתקבלתי לאב"ד ומ"ץ בק"ק ש"ן, וכאשר לקחתי רשות מן אדוני מ"ו הגאון... מו"ה יצחק צוק"ל אב"ד ור"מ דק"ק ליסא... עמד ונשקני על ראשי וברכני במנה אחת ומסר לי ספר קטן הזה שבו פעולות קבלה מעשית אשר זכה בו מהגאון המקובל האלקי מוהר"ר נטע ז"ל בעל המחבר ספר מגלה עמוקות... הק' שלמה המכונה מינא בא"א מו"ה משה ז"ל החור' בק"ק ש"ן הסמוכה לק"ק ליסא". 23 דפים 16°, כתיבה אשכנזית יפה מאד.

29. כ"י מוסד הרב קוק מס' 3 (ס' 20016). נרפס מכ"י זה בהוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים תשל"ב. שם החיבור: 'תולדות אדם'. 30. כיום כ"י ספריית המדינה בברלין Ms. Or. Qu. 2409 (ס' 1938). ראה תיאור כה"י אצל: ג' אלוני וד' ש' לוינגר, רשימת תצלומי כתבי-היד העבריים במכון, א (ירושלים תשי"ז): ברלין-מרבוג 45.

(ב) עבודה רבה³¹. הערות והגהות על מדרש רבה עה"ת ומגילות, כת"י ר' שלמה הנ"ל (כלי דף הראשון). 19 דפים 16°, כתיבה אשכנזית יפה מאד.

28. פירוש והגהות על מסכת שקלים מאדמ"ו הדיין המפורסם מו"ה יעקב דיינ ני"ו בנאליהויזן (בשנת תקמ"ח). 12 דפים בתבנית 4°, כתיבה אשכנזית.

29. פרס רמונים מר' משה קורדואירו, דפוס קראקא שנ"ב (כלי השער), וסביבו פירוש עפ"י קבלה ועם ציורים עפ"י קבלה באריכות עד דף ק"ט. אולי חיברם ר' דוד יצחק מניקה שץ צ"ד החתום שם. בסוף הספר מכורך כת"י עתיק יומין³²: א) עשר ספירות עם פירוש, 2 דפים. ב) טעם לעשר ספירות, 2 דפים. ג) שער הכוונה למקובלים הראשונים. ד) סדר עבודת כהן גדול כשהיה נכנס לבית קדשי קדשים ע"ד הקבלה. ה) קבלת ל"ב נתיבות החכמה לחינוך. ו) עשר ספירות וכיצד נקראים בספר יצירה. ז) ספר המלחמות התחתונים ועוד ענינים, אצל אחד כתוב: "שמעתי מפי רבי הח"ר יצחק בר' יוסף הלוי המכונה אייזק הא"ז... ואני הכתוב (כך!) שמעתי זה המעשה כבר מן מחותני מהור"ר דוד טונס ז"ל, ואח"כ העתקתי זה מן ספר אחד מן בריסק דליטא". 9 דפים פאליץ, כתיבה עתיקה מאד.

30. פירוש על ספר יצירה³³ אשר חיבר החסיד והקדוש המקובל האלקי כמו"ה משה קורדואירו זלה"ה מצפת תוב"ב... אשר האיר עיני ישראל בחיבורו הגדול פרס רמונים וס' גירושין... (עכ"ל השער). 22 דפים 3°, כתיבה אשכנזית חדשה יפה ונוחה לקרות.

31. פירוש על תהלים³⁴ עפ"י קבלה לאחד ממקובלים הראשונים (לפני האר"י ז"ל), ובתוכו יש ג"כ דברים מתוקים מדבש עפ"י פשט (מתחיל באמצע מזמור ט"ז ומסיים באמצע מזמור ק"ט). 120 דפים 4°, כתיבה אשכנזית עתיקה מאד ונוחה לקרות.

32. פירוש פרקי אבות מהאר"י זלה"ה³⁵, מתחיל כל ישראל יש להם חלק וכו', החילוק שבדברי חז"ל בין יש לו חלק לעוה"ב ובין מזומן לחיי העוה"ב ובין בן העוה"ב, כי הלא הצדיקים באותה שעה עצמה שהם נפטרים מהעוה"ז אז עולים עד בינה שהיא העוה"ב. - 16 דפים 4°, כת' רש"י מזרחית עתיקה על נייר כמו קלף.

33. ראשית החכמה³⁶. כולל עשרה ספרים לר' אברהם אבן עזרא, ה"ה: 1) כלי האצטרולאב. 2) אגרת המספקת לר"י אלכנדי. 3) אגרת המספקת השנית. 4) צורת שנים עשר מזלות. 5) צורת שבעה כוכבי לכת. 6) כלי הנחשת. 7) העולם. 8) הטעמים. 9) המבחרים. 10) מולד האדם. - 122 עמודים, כתב רש"י יפה מאד, נייר כמו קלף.

31. שם, דפים 41-25. 32. קונטרס כתב יד זה שהיה מצורף בסוף הספר הופרד, והוא כיום כ"י ניו יורק בהמ"ל Ms. 8558 (ס' 53277). 33. כיום באוסף פרטי (לא ידוע), נמכר בבית המכירות 'גנזים' בתאריך 16.7.19, פריט מס' 29. מלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 59 (ס' 20084). 34. כ"י מוסד הרב קוק מס' 98 (ס' 20096). 35. כ"י מוסד הרב קוק מס' 675 (ס' 21523). 36. כיום כ"י אוסף להמן ניו יורק Ms. D 59 (ס' 72571).

34. תשובה מהגאון מו"ה אברהם יוסף שלמה גראציאנו (אי"ש ג"ר) אבר"ק מודינא בדין טעות גוי (היא בלי חתימה, רק כתב ידו ניכר היטב ליודעים).

35. תהלת יצחק³⁷. פירוש על תהלים מתוך מדבש ונופת צופים, אשר הניח אחריו ברכה ה"ה הרב המופלג המפורסם מו"ה יצחק חיות בעל המחבר ספר זרע יצחק על משניות (הנדפס בפפד"א תצ"ב) וכמה ספרים שעדיין לא באו בדפוס (מלשון השער). 57 דפים, כתיבה אשכנזית יפה מאד.

36. תולדות יעקב³⁸. פירוש על קונטרס כתיבת סת"ם מהרב המקובל הקדוש איש אלקי מו"ה משה זכות זלה"ה, חברו הרב המקובל הקדוש המפורסם איש אלקי בוצינא קדישא מוהר"ר יעקב קאפיל איש ליפשיטץ זלה"ה המחבר סידור הנקרא קול יעקב וס' שערי גן עדן. והספר תולדות יעקב הזה לא היה בדפוס מעולם. נכתב בפולנאה (עכ"ל השער המצויר). 24 דפים. אחרי זה שני דפים סגולות ורפואות. אח"כ בכתב מאוחר שני דפים העתקה ממכתב אדמו"ר ר' אברהם קאליסקער אל אדמו"ר ר' שניאור זלמן מלאדי. - 28 דפים ס"ה, כתיבה אשכנזית עתיקה יפה מאד על נייר במראה תכלת⁴⁰.

ג. כתבי יד חשובים מכל המקצועות של חכמת ישראל

37. אוצרות חיים³⁹ מר' חיים וויטאל, עם הגהות הר"ן (ר' נתן שפירא) ועם הגהות הרמ"ז, נכתבו ע"י "מאיר בלא"א הגאון אב"ד ור"מ כמו"ה יעקב מהייצ-פעלד במדינת ווירצבורג (בשנת תצ"ט). - 108 דפים פאליא עם ציורים עפ"י קבלה מעשית.

38. אלף אלפין⁴⁰. תפלה מן אלף תיבות המתחילות באות א', לר' ידעיה הפניני המכונה אבדרשי. כתי' רש"י יפה מאד.

39. אמרי אמת⁴¹. השגות על פירוש ספרא דצניעותא להאריז"ל ועל פירוש האדרא רבא לרח"ו ז"ל ולר"י מערבי ז"ל, אשר חיבר הרב המקובל הקדוש ר' מנחם די לונזאנו (מחבר ס' שתי ידות). - 23 דפים¹⁶, כתב רש"י יפה מאד כדפוס.

40. דרושים מן מהרח"ו⁴² (ר' חיים וויטאל) רל"ח דפים⁴. ובסופו שער אבי"ע מהנ"ל

37. כיום באוסף פרטי, נמכר בבית המכירות 'קדם' בתאריך 12.9.17 פריט מס' 262, ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 175 (ס' 20876). נדפס לראשונה בשם נשמת חיים, לבוב תרכ"ט, ע"ש רבי חיים יוסף פרוקשטיין, ולאחמ"כ ע"ש המחבר תל-אביב תש"ז. 38. כיום באוסף פרטי (לא ידוע), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 179 (ס' 20880). על כ"י זה ראה אצל: נ' בן מנחם הנ"ל, עמ' 403-402 מס' 8. 39. כיום באוסף פרטי, ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 11 (ס' 43612). 40. כ"י מוסד הרב קוק מס' 1209 (ס' 22538). 41. כיום באוסף פרטי, נמכר בבית המכירות 'גנוזים' בתאריך 16.7.19 פריט מס' 31, ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 714 (ס' 21460). על כ"י זה ראה אצל: נ' בן מנחם הנ"ל, עמ' 401 מס' 6. 42. כיום באוסף פרטי, ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 92 (ס' 20094).

ל"ג דפים. ס"ה 271 דפים. כתיבה אשכנזית יפה, מכורך קלף, ועל גב הספר: "דרושים מהרח"ו מהעתק... ליד מ"ו הגאון החסיד כמו"ה פינחס לבית ק"ב (קצינאילנבוגין), האבד"ק באַסקאָוויץ" (מחבר ספרים רבים והנם בכתובים באוצה"ס בודליאנא באוכספורד).

41. (ס' מאורות נתן) ס' הכוונות. כוונות התפילה להאר"י, להגאון המקובל ר' נתן שפירא הירושלמי (הנשי"א), עם הגהות הרמ"ז. שלשה כרכים מכורכים קלף, כתיבה אשכנזית יפה מאד. ועל גב הספר חלק ראשון כתוב לאמור: "כוונות האר"י... העתק אאזמ"ו... החסיד כמו"ה משה ליב". חלק א' ר"א דפים, חלק ב' רכ"ד דפים, חלק ג' ק"ע דפים. ס"ה יותר משש מאות דפים 4°.

42. דרוש חפצי בה⁴³. דרושים יקרים וסודות עמוקים יצאו מפוס ממלל רברכן הרב הגדול המקובל האלקי קדוש ה' מוהר"ר יוסף מערבי ז"ל אשר יצק מים על יד התייר הגדול מרא דרוזין האריז"ל. הדרושים הללו עדן לא באו בדפוס (עכ"ל השער). כתי' רש"י יפה 25 דפים בתבנית 8°.

43. סדר הושענות⁴⁴ מנהג אפ"ס משונה מאד מכל המנהגים והנוסחאות, ובסופו בקדושת מוסף פיוט "וחיות בוערות לכסא רם לויות" שבראשי חרוזיו כפול "בנימן בר שמואל". 18 דפים. אותיות גדולות מרובעות יפות מאד עם נקודות פאָליאַ.

44. א) ספר חכמת הנפש. חברו האדם הגדול בענקים מגדולי הראשונים גדול מרבן שמו ר' אליעזר מגרמיז... מדבר ממהות נפש כל חי ומדות הנפש וכל מוציאהו (כך!) ומבואיה (מלשון השער). 25 דפים פאָליאַ.

ב) ס' הכבוד וס' הקומה. מתחיל "בשם ה' אתחיל שיעור הקומה". 3 דפים.
ג) ביאור על ס' יצירה מאת ר' אלעזר ב"ר יהודא ב"ר קלונימוס בעל המחבר הנודע בשערים המצוינים בשם הרוקח. בו ביאור הטעמים של עשרת הדברות מהרמ"ע מפאנו בעל עשרה מאמרות. - כל הקובץ 46 דפים בתבנית 2°, כתיבה אשכנזית העתקה מכ"י ישן נושן.

45. טעמי הטעמים⁴⁶. על טעמי תורתנו הקדושה ודרך שמוש חבורם בטוב טעם ודעת, ועל הטעמים אשר לספרי אמ"ת יחפש שינוי סידורם ונותן טעם לשבח. הכינו וגם חקרו כמוה"ר שלמה די אוליוירה ז"ל. נכתב בליוורנו שנת תצ"ח (ע"כ בשער הספר). 10 דפים 8°, כתיבה איטלקית יפה ונוחה לקרות.

43. כ"י מוסד הרב קוק מס' 205 (ס' 21185). 44. כיום באוסף פרטי (לא ידוע), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 300 (ס' 36957). 45. כ"י מוסד הרב קוק מס' 380. 46. כ"י מוסד הרב קוק מס' 95.

46. ישועה בישראל⁴⁷. על הל' קידוש החודש להרמב"ם ועל מפרשי דבריו רבינו עובדיה ורבינו לוי בן חביב, מהג"מ יהונתן בן מו"ה יוסף מק"ק ראזנאי ממדינת ליטא יצ"ו (עם ציורים רבים עפ"י חכמת התכונה). ובסופו תשו' אל מו"ה זנוויל ספרא רבא מק"ק וירמיישא, ואל הג"מ אליהו מח"ס יד אליהו, חתום "עקיבא בן לא"א האלוף התורני מו"ה יהודא ליב נר"ו" לערין שטיינטפעלד. (ב) הקדמות לשמונה שערים מה"ר חיים וויטאל, ועוד ס' ממנו ומתלמידו ר"מ פאפרש. 66 דפים פאָליאָ, כתיבה אשכנזית יפה מאד ועתיקה. (ג) בסופו שריד מן עץ החיים, מוטלא.

47. כוונות ברכות השופר והתקיעות כאשר הובא בס' של"ה וסדרתי אותם על מקומם כפי מנהגינו. (כתי' הג"מ פינחס קצינאילנבוגין אבד"ק לייפניק ובאסקאָוויץ⁴⁸). 5 דפים 4°.

48. ליקוטים נחמדים⁴⁹ מכבוד אדמ"ו גאון תפארת ישראל... מהור"ר מנחם מענדל בהרב מו"ה משה זצוק"ל (מוויטעבסק) אשר מקום ישיבתו הי' בעיר הקודש טבר' (מחבר ס' פרי הארץ ועוד ס'). כתי' רש"י יפה מאד מאד כלילת יופי. נעתק בסאדאגורא מן ישעי' מרדכי בן יוסף עבור המאסף ספרים הנודע הה"צ המפורסם ר' נחום דוב פריעדמאן ז"ל.

49. ספר מגדל דוד⁵⁰. פירוש שיר השירים על דרך הקבלה להרב הגדול האלקי כמוהר"ר דוד ן' אבי זמרה זלה"ה הנקרא בפי כל הרדב"ז (לשון השער). 177 דפים בתבנית 4°, כתי' רש"י יפה כאותיות הדפוס.

50. מסכת כריתות⁵¹ מתלמוד בבלי, כתיבה אשכנזית עתיקה ויפה מאד כלילת יופי.

51. משיבת נפש⁵² מר' יעקב צמח, קבלת האר"י ע"י רח"ו. ובו סיפורים מהאר"י בראשו, תוכחות מוסר בגלגול הנפש, כללי הגלגולים וענינים שונים. 101 דפים בתבנית 4°, כתיבה אשכנזית עתיקה.

52. קובץ א) משיבת נפש התחלתו כנ"ל (הנומר הקודם), רק הקשר שהיה לו עם החברים נשמט כי כבר נדפס בס' הגלגולים, וכן המעשיות ברוחות כי כבר נדפסו בהקדמת ס' עמק המלך. 6 דפים.

(ב) הקדמת עץ חיים מאלקי מהרח"ו ז"ל, 3 דפים.

(ג) זאת ההקדמה לקוחה ומועתקת מס' ע"ח שבדמשק מכתבת הרב זלה"ה בעצמו (יותר מדף אחד).

47. כ"י מוסד הרב קוק מס' 25 (ס' 20023). 48. ראה לעיל מס' 40. 49. כיום כ"י אוסף מר ביל גרוס תל-אביב Ms. EE.011.019 (ס' 20403), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 137. ראה תיאורו אצל: נ' בן מנחם הנ"ל, עמוד 403 מס' 9. 50. כיום באוסף פרטי, נמכר בבית המכירות 'גנוזים' בתאריך 30.8.18 פריט מס' 78, ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 770 (ס' 21188). תואר אצל נ' בן מנחם הנ"ל, עמ' 397 מס' 1. 51. כ"י מוסד הרב קוק מס' 1354 (ס' 20728). 52. כ"י מוסד הרב קוק מס' 230 (ס' 73702).

"ספר לקוטים נחמדים מכבוד אדמו"ר... מהור"ר מנחם מענדיל [מוויטבסק] - מס' 48 ברשימה

(ד) אוצרות חיים לר"ח וויטאל, קבלת האר"י עם שינויים בנוסחאותיו.
כל הקובץ 245 דפים 4°, כתיבה אשכנזית נקיה ונוחה לקרות.

53. נגיד ומצוה⁵³. כל המנהגים וכוונת עשיית המצות ושבחים מרכיניו יצחק לוריא (האריז"ל), אשר אסף וקבץ הרב המקובל ר' יעקב חיים צמח ז"ל תלמיד המקובל ר' חיים וויטאל ז"ל. יש בו הרבה יותר מבהנדרפסים. 332 דפים בתבנית 16°, כתיבה איטלקית נוחה לקרות.

54. סידור כולל כל מנהגים ודינים שמראשית השנה ועד אחרית השנה, חיבר אותו תלמיד האר"י זלה"ה... שהעתיקו מכ"י החסיד המקובל מוהר"ר שמואל וויטאל זלה"ה בן... מוהר"ר חיים וויטאל זלה"ה שקיבל מבוצינא קדישא... האר"י זלה"ה, אשרי עין ראתה כל אלה. 200 דפים 2°, כתיבה מרובע יפה מאד כלילת יופי.

55. א) סדר משמרת החודש כמנהג ק"ק אסטי יזי"א. כ"ו דפים 8°, כתיבה מרובעת יפה עם נקודות. ב) תפלה לעני לר' משה זכות. ח"י דפים, כתיבה מרובעת יפה ועם נקודות. יש בתוכם פיוטים וסליחות וידויים שונים מהנדרפסים.

56. ספרא דרזי"א. הוא טעמי המצות לקנה... אמר קנא בן אבן מדור בנו נחום ממשפחת רם... ר' נחוניא בן הקנה אשר הוא הבין סתרי תורה (ע"כ בראש הספר). יותר ממאה וחמשים דפים פאליץ, נייר כקלף, כתיבת רש"י מזרחית עתיקה מאד ויפה.

57. א) עומר מן. פירוש על אדרא זוטא קדישא להרב הגדול... כמו"ה מנחם בן ר' יהודה די לונזאנו זלה"ה. יש בו הרבה יותר מבהנדרפס.
ב) פירוש ספרא דצניעותא להנ"ל. 86 דפים בתבנית 4°, כתיבת רש"י יפה מאד.

58. עץ החיים⁵⁶. אשר חיבר... איש אלקי מוהר"ר חיים וויטל ז"ל, אשר קיבל מרבו הנשר הגדול בוצינא נהורא עילאה... ה"ה האר"י ז"ל, ואחריו לא קם כמוהו אשר יצק מים ע"י אליהו ז"ל שניתן רשות ממתכתא דרקיע לגלות... כדי לזכות הדורות הבאים אחריו. ובשנת תקל"ד... הכותב אברהם בן לא"א יצחק מוילנא. על השער כתוב "נחלת אבותי, נחום דובער פרידמאן". 136 דפים פאליץ, כל דף ד' עמודים בני מ"ז שורות, כתי' רש"י יפה עד להפליא. מכורך בכריכת עור יפה מאד.

59. עץ החיים⁵⁷. לר' חיים וויטאל. כת"י אשכנזי יפה מאד. נכתב בשנת תנ"ד. 183 דפים פאליץ.

53. כ"י מוסד הרב קוק מס' 1204 (ס' 21107). 54. כ"י מוסד הרב קוק מס' 133 (ס' 22312). 55. כ"י מוסד הרב קוק מס' 490. ראה תיאורו אצל: נ' בן מנחם הנ"ל, עמ' 400 מס' 5. 56. כ"י מוסד הרב קוק מס' 251 (ס' 66412). ראה תיאורו אצל: נ' בן מנחם הנ"ל, עמ' 399 מס' 3. 57. כ"י מוסד הרב קוק מס' 13 (ס' 21635).

60. פיוט דף בודר, מתחיל "אלי אתה כי מגבוה", לז' של פסח.

61. פירוש שם המפורש⁵⁸ ושמו חיי עולם (לר' אברהם אבולעפיא), ובראשו חרוזים "שם המפורש הויה", ולפניו תפלה לפני הלימוד ואזהרה מהמעתיק ר' משה ישראל הלוי. רובו ככולו קבלה מעשית ע"י צירופי שמות בעיגולים שונים וכיוצא. כתיבה אשכנזית יפה מאד. 38 דפים⁴.

62. פרשת אלה מסעי⁵⁹. מדבר מתכונת ארץ ישראל וירושלים ובית המקדש וכותל המערבי, להרב הגדול נר ישראל ר' משה חאגיז זלה"ה (ע"כ לשון השער). - 32 דפים נייר טוב יפה 16°, כתי' רש"י כלילת יופי ממש כדפוס.

63. קובץ⁶⁰ א) מכתבים במליצות רמות ונשגבות מר' שמואל קארדוזו אברבנאל, ובו נעתקו גם כן תשובה והסכמה מר' יעקב נוניס ואיס ועוד.
ב) מאמרים על התענוגים, בשבח התלמוד, בהבלי הזמן וחמודותיו, בהשגחה ומציאות מנהיג, וכהנה חקירות שונות. - 30 דפים כתב רש"י יפה 4°.

64. קיצור זמירות ישראל⁶¹. להמשורר המפורסם ר' ישראל נגארה אשר חי בזמן מרן ר"י קארו. ונמצאו בו שירים שלא באו עוד בדפוס.

65. ס' קן צפור⁶². למרנא ורבנא... ר' מנחם עזריה מפאנו ז"ל (הרמ"ע מפאנו) בעל עשרה מאמרות. "הובא מפראג הבירה כ"י זה ישן נושן והוגה בעיון רב". ונעתק לכת' רש"י חדשה כתי' יפה מאד ע"י ר' דוב בערל בהמנוח ר' יצחק אריה ז"ל מזאלישטשיק. 31 דפים⁸.

66. רנו ליעקב שמחה⁶³. מהרב המקובל הקדוש ר' יעקב צמח זלה"ה ממה ששמע מהרב המקובל הקדוש מו"ה שמואל וויטאל בדמשק כשהיה לומד אצלו כל יום הששי ויום ש"ק בערב (עכ"ל השער המחודש). ובהקדמה כותב ר' יעקב צמח: "כל מה שכתוב כאן הוא משפר"י הרב זלה"ה ממה שזכרתי על פה... והנה יש לשבח כתיבות אשר בידו כתיבות כל חיים זלה"ה והוא בנו החכם השלם הדיין כמוהר"ר שמואל בקוראי שמו שמואל ויטל נר"ו, כי ידענו כי נאמן הוא באוצרות חיים זלה"ה... כליל ששית ובשבת אחר שלש סעודות היינו שומעים מן החכם כה"ר שמואל דרושים וכוונות... גם כתבתי כאן כמה שימוש קבלה

58. כ"י מוסד הרב קוק מס' 120 (ס' 21449). 59. כ"י מוסד הרב קוק מס' 1220 (ס' 45512). ראה תיאורו אצל: נ' בן מנחם הנ"ל, עמ' 402 מס' 7. 60. כ"י מוסד הרב קוק מס' 140 (ס' 21536). 61. כ"י מוסד הרב קוק מס' 835 (ס' 20720). 62. כיום באוסף פרטי (לא ידוע), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 184 (ס' 21462). ראה תיאורו אצל: נ' בן מנחם הנ"ל, עמ' 399 מס' 4. 63. כיום באוסף פרטי (לא ידוע), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 200 (ס' 21481). ראה תיאורו אצל נ' בן מנחם, 'תיאורם של עשרים כתבי יד', ארשת ב, עמ' 382 מס' 4.

מעשית... גם יש כאן כמה דברים מספר של החכם ר' יהודה משען ע"ה... כ"ז עשיתי אני יעקב צמח". ועיין שה"ג לרחיד"א⁶⁴ שראהו בכ"י וכתב שיש בו חידושים רבים וגם חי' ר"י צמח בעצמו. הוא ליקוטים על תנ"ך ואגדות, תיקון אחר חצות, כוונות בעניני תפילה ושבת. 54 דפים 4°, כתיבה אשכנזית יפה מאד.

67. רעננובך נאך גרינטליכר לער גשריבען פון מיר משה בלא"א כהר"ר שמעיה שליט מ"פ אים יאהר 5435 (עכ"ל השער, וכנראה לי הכ"י קדום הרבה ורק השער נכתב בשנה הנ"ל) עד דף כ"ג. מן דף כ"ג רפואות וסגולות בלשון יודיש דייטש. גם קמיעות וקבלה מעשית. 90 דפים 4°, כתיבה אשכנזית עתיקה מאד. חשוב מאד לחקירת שפת יודיש טייטש בימי הבינים. גם בראשו קופפערשטיכא מן זמן הקדום משנת 1675.

68. שו"ת ר' פנחס קצינאילנבוגין אבד"ק איטינגן בן הג"מ יעקב קצינאילנבוגין. 10 דפים 4°.

69. שו"ת להגאון ר' דוד שלמה אייבשיטץ ז"ל, אב"ד בכמה עיירות בפולין ובסוף ימיו עלה לאה"ק לצפת (המחבר ס' ערבי נחל, לכושי שרד, נאות דשא ועוד). 29 דפים פאָליאָ העתקה (בלי כריכה).

70. ס' שמוש התורה⁶⁵ הנקרא מעין החכמה, כולל כל הסגולות ושמות הקדושים ושמות המלאכים היוצאים מהפסוקים שבתורה כסדר הפרשיות שמסרו המלאכים למשה רבינו ע"ה. נכתב בליוורנו ע"י הר' שלמה בר אברהם רופא. עם שער מצויר יפה מאד. 22 דפים 8°, כתי' רש"י איטלקית יפה ונוחה לקרות.

71. שאלה בהל' סוכה והל' ס"ת, ערוכה אל הג"מ משה מח"ס חלקת מחוקק על אה"ע, מתלמידו אברהם בן משה סג"ל הכ"מ. אריגינאלבריעף.

72. תשובות הגאון מו"ה משה סופר אבד"ק פרעשבורג (חתם סופר), בדין צינור שחקקו ולבסוף קבעו, בהל' מקואות. 10 דפים 2°.

73. תשובות בהל' מקואות בלי חתימות, ואחת מהן ערוכה אל הג"מ וואָלף ה"ב (האמבורג), וחתום עליו "ידידו תלמידו השותה בצמא דבריו הערכים אברהם בלא"א כ"ה דוד שני", בענין קבעו ולבסוף חקקו. 15 דפים כתיבה אשכנזית פאָליאָ (קווארט).

74. תשובה אל הג"מ ישראל אבד"ק קליף (קלעווע) ע"ד הגט הנודע. נכתבה בעיר שוואבאך בשנת תקכ"ח (מהג"מ פינחס קצינאילנבוגין?) בלי חתימה. 4 דפים בתבנית גראַס פאָליאָ⁶⁷.

64. מערכת ספרים, ערך רנו ליעקב. 65. כ"י מוסד הרב קוק מס' 1044 (ס' 20731). 66. ראה עליו לעיל מס' 40, 47, 68. 67. = עלה גדול.

75. שו"ת להג"מ נח חיים צבי (מח"ס עצי ארזים ועוד), ובה מעתיק מכ"י ספרו "עצי בשמים" והוא ח"ב לספרו עצי ארזים, והג"מ הערש דעסויא עם האדרעס אל ר' מאיר הלוי דיין באייכנהויזן. אויטאגראף.

76. תולדות ישו. 4 דפים בתבנית 4°, כתיבה אשכנזית.

77. תפילת נעילה⁶⁸ כפי מנהג ק"ק איטליאנו מפירינצי. נעתקה ע"י אפרים סעדון לכבוד היקר... מיכאל בולאפי יצ"ו שנת תקכ"ב. עם פיוטים רבים משונים וסליחות שונות. 27 דפים פאָליאָ, כתיבה מרובעת גדולה ויפה מאד עם נקודות.

ד. נוספים

עוד נמצאים אצלי כ"י מלבד מעובון הרה"צ הנ"ל:

78. 5 דרשות⁶⁹ מפנקסי... מאיר בעהר לע"ע פה עיר פעלסבורג. המעתיק חותם "זיסקינד סגל לע"ע ש"ץ פה תקפ"א ל". והם דרשות כסדר התורה.

79. דרשות שונות⁷⁰ להג"מ מאיר הלוי מ"ץ באייכנהויזן (החתום לפני דרוש לשבת שובה תקמ"ה).

80. דרוש לשבת הגדול שנת תרכ"ג בכתב עברי ושפת אשכנזית. כתיבה יפה מאד. 5 דפים בתבנית 8°.

81. שני דרושים לבר מצוה, אחד פלפול כתוב בלה"ק, 1 דף 4°, ואחד כתוב בכתב עברי ובלשון אשכנזית, 3 דפים 8°.

82. הלכות שחיטות ובדיקות⁷¹ לר' פינחס בן אהרן סעדון מפיטליאנו. ובו רשות לשחוט מר' אריה בן רפאל מקסטילנובו. נכתב בשנת תקי"ט. בסופו נתוספו ליקוטים שונים מר"י צורף ממה ששמע מהחכם... שליחא רבא דמוגדור מימון אלמליח, מהרב האזולאי (חיד"א), מר' משה הכהן מירושלים, וגם מהכותב ר"י צורף (חתום הצי"ץ), ובסופו זכרונות. ואח"כ "מאמר על בריאת העולם ויצירת החומר כפי דעת חכמי הטבע והפרט (הצרפתי) בופ"ן וישט"ון וחבריהם". 60 דפים 8°, כתיבה איטלקית.

83. הספד⁷² לפטירת אדומו"ר הגאון הגדול מו"ה צבי הירש יאנוב ז"ל (אבד"ק פיורדא, וחתן ר' רפאל הכהן אבד"ק אה"ו), מהדיין המופלג מו"ה ליב ברלין נר"ו, בביהכ"נ הישנה ביו"ד כ"א כסליו תקמ"ו. 4 דפים פאָליאָ אויטאגראף.

68. כ"י מוסד הרב קוק מס' 376. 69. כ"י מוסד הרב קוק מס' 327 (ס' 20438). 70. כ"י מוסד הרב קוק מס' 24. 71. כיום באוסף פרטי. 72. כ"י מוסד הרב קוק מס' 23 (ס' 20079).

84. **חידושים בש"ס**⁷³ ודרושים ופשטים כסדר התורה, אשר חיבר כהר"ר "משה בלא"א כש"ת כ"ה איצק ווירמש מפראנקפורט דמיין לע"ע בק"ק פיורדא בבית האלוף והקצין כ"ה הירש אטינזוס", ובתוכו חי' רבים מהגאון מו"ה יעקב הכהן (מח"ס שב יעקב) ור' ברוך כץ מפירודא. 136 דפים 4°, מהם כשלישים דפים חלק.

85. **חידושים עה"ת**⁷⁴ כסדר הפרשיות, ומובא בתוכו בשם הגאון מו"ה שמעון אב"ד פראג. בראש הספר "שייך לכ' יששכר בער שוואב מפולדא". ערך מאה דפים, כתיבה אשכנזית.

86. **חידושים מהגאון מו"ה שמואל קראקוור מפראג**, בזמנם של הגאונים ר"א ברודא ור"נ כץ (הראשון היה רבו של הג"מ פינחס קצינאילנבוגין אבד"ק באַסקאָוויץ⁷⁵, ועפ"י השערת החי' הם כת"י של זה).

87. **חידושים מהגאון הגדול מהור"ר יחזקאל לנדא אב"ד ור"מ דק"ק פראג** (מח"ס נודע ביהודה). 2 דפים כתיבה אשכנזית (בלתי נדפסים).

88. **חידושים להג"מ יעקב שמואל ב"ה שמעון שוואבאך פה פיורדא**, שהיה רב "במדינת שוורץ וואלד ק"ק גאלינגן שעה א' משפהויזן אין שווייץ" (לשון המחבר בשער הספר). חידושים ודרושים שדרש בפירודא ובעיר גאלינגן בחריפות ובקיאות נפלא. יותר מן 300 דפים.

89. **חידושים מאדמ"ו הג"ה הרב...** מו"ה יעקב שמואל מפירודא (הנ"ל נומיר הקודם) אב"ד ור"ם דק"ק בורג פרעפאך ומדינת קראפפלד. 52 דפים בתבנית 4°.

90. **שו"ת חידושים ופירושים להג' יעקב שמואל מפירודא** (הנ"ל בשני נומרין הקודמים). על דף הראשון בכת"י המחבר "הק' יעקב שמואל שוואבאך מפירודא אבד"ק נארטשטעטין... ויו"ד תמוז תקנ"א באתי למז"ט לק"ק ב"פ (בורג פרעפאך) ומדינת קרפפלד". בתוכו תשו' מגיסו הדיין בפ"ד מו"ה שמעיה (תקנ"ה).

91. **הסברות ששמעתי בשעת שיעור מאדמו"ר המאה"ג המפורסם ה"ה קש"ת מו"ה יעקב שמואל נ"י אב"ד ור"מ דק"ק ב"פ ומדינת קרפפלד יע"א**. באמצע "מה ששמעתי מאדמ"ו המאה"ג מו"ה וואַלף ה"ב (האמבורג)". כחמשים דפים 4°, כתיבה אשכנזית.

92. **דרוש "שאמר אמ"ו התורני כה"ר שמואל נ"י בע"ז דף נ"ז"**. 3 דפים, כתי' מאיר בן ר' משה פרענקיל, בפירודא שנת תקמ"ג.

93. **ספר טוביה**. מועתק ללשון עבר מר' דוד אטענזאָססער. 10 דפים 4°.

73. כ"י מוסד הרב קוק מס' 652 (ס' 21048). 74. כ"י מוסד הרב קוק מס' 147 (ס' 20056). 75. ראה לעיל מס' 74, ובהע' שם.

94. מנחת מרחשת⁷⁶ מאלף מלים מתחילים מאות מ"ם. חלק שני עשרים חלקים במליצות רמות ונשגבות לכבוד ד"ר שמיעדל מר' בנציון וויינרעב פרעמישלא. 8°.

95. שריר ממסורה גדולה, מתחלת באמצע פ' חקת עד סוף כל התורה (מן דף צ' עד קי"ב), ואח"ז ב' דפים וחצי מסורה הגדולה מן התחלת שיר השירים. 25 דפים 16°, כתיבה איטלקית.

96. מודע לבני בינה לעהר-אונד לעזעבוכ דער העברעאישען שפראבע פאָן מאָזעס פהיליפּזאָהן.

97. סדר הגט בכתיבה אשכנזית, כל הדינים, כנראה נכתב בשנת ש"מ לאחד מגדולי אשכנז.

98. שירה חדשה⁷⁷ שבחו גאולים לשמחה וקבלוה עליהם לדורות אנשי ק"ק סאוליאנו יע"א על הנס... הניא מחשבות עמים לבלוע נחלת ה' בשובם אחרנית מפני חמת המציק... ביום חי ניסן... נתננו (תקנ"ו)... ותוקף הנס יעידון יגידון דברי השיר הלז. - הכותב הלל בן יהושע סגרי.

(1) אנה צור העולמים, חתום "אליה אהרן לאטש חזק".

(2) נעים זמירות צדיק ומלך (חתום כנ"ל).

(3) אזכור תמיד פלאי אל חי (לר"ח זיו).

(4) חסד אלקים חי הלום אזכירה (בתוכו כתוב: שמו עלילה אז בשברון צלם, כי מצאו קבור בחצר מת), ליום הנ"ל אחר הלל.

(5) אפתח שיר בשפתי.

(6) אספו חסידי לי (על הצלה מדליקה שנת תקל"ד).

(7) קומו שרים משכו נגן.

(8) אחות קטנה (לר"ה).

(9) תודות אל וניחוחי (רשות ונשמת).

(10) אגדלך אלקי כל נשמה.

(11) פרשו עלי מזיו שכינתך.

הושענות לסוכות ופזמונים לשמחת תורה, ובסופם שיר חדש לזמר מדי שנה בשנה ביום 19 מארצו, כי בעצם היום הזה בשנת 1848 המלך היקר קרלו אלבירט קרא דרור לכל בני ישראל. כ"ח דפים 4°, כתיבה מרובעת יפה מאד.

76. כ"י מוסד הרב קוק מס' 958 (ס' 20723). 77. כיום באוסף פרטי (לא ידוע), ומלפנים כ"י מוסד הרב קוק מס' 671 (ס' 21498).

99. העתקת שטרות שונות ותנאים וכיוצא שנכתבו בעיר בולדא בשנות ש"צ עד שצ"ה עם שמות הצדדים בפרוטרוט. נכתבו לפני שנת ת'. 8 דפים כתיבה אשכנזית.

100. שער האותיות התנועות השמות הנגונים. 71 דפים בתבנית 4°, כתיבה אשכנזית עתיקה ויפה מאד.

101. שבעה דפים בודדים תפילות ממקומות וזמנים שונים.

102. ליקוטים שונים חידושים ודרושים על תנ"ך ואגדות הש"ס להגאון הקדוש ר' פינחס הלוי איש הורוויץ ז"ל אבד"ק פראנקפורט דמיין מח"ס ההפלאה וס' המקנה. 128 דפים בתבנית 4°, כתיבה אשכנזית, עצם כתב יד קדשו של המחבר (אויטאגראף).

"ספר אמרי אמת... אשר חיבר הרב המקובל הקדוש ר' מנחם די לונוואנו ולה"ה" - מס' 39 ברשימה